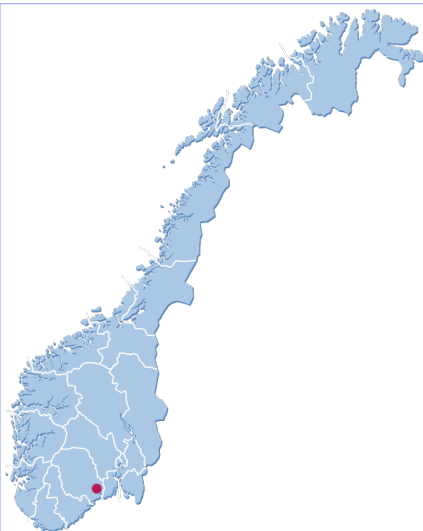
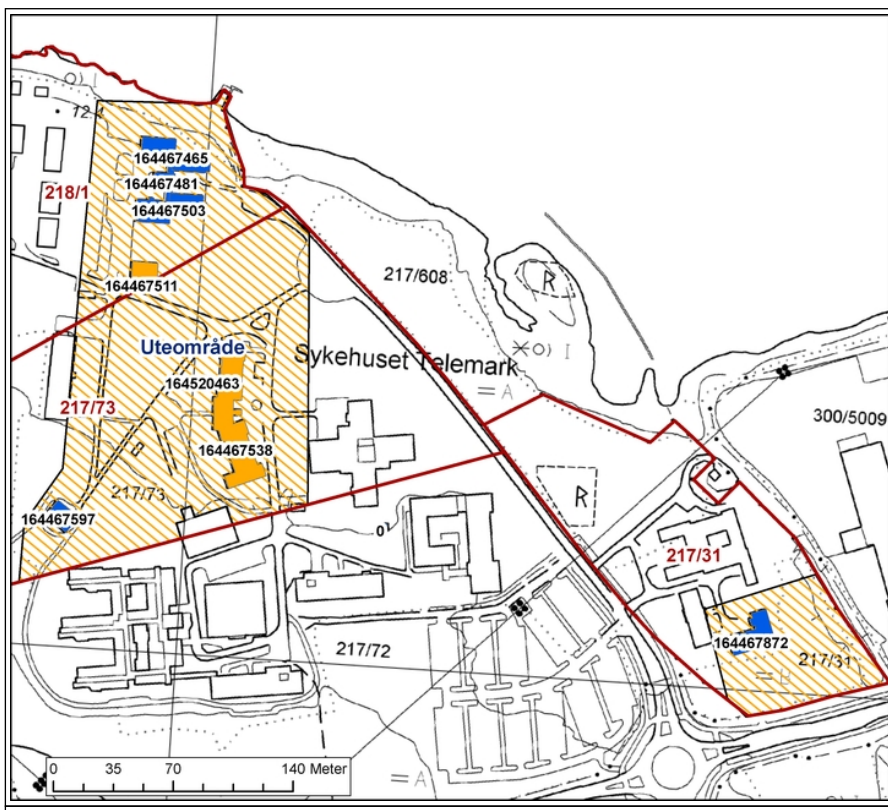

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke:	Telemark
Kommune:	806/Skien
Opprinnelig funksjon:	Gårdsbruk, radesykehus.
Nåværende funksjon:	Sykehus
Foreslått vernekategori:	Verneklasse 1, fredning
Totalt antall bygg:	27

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
9900896	Dagavd.bygg 11	1909	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	164467597	217/73
9900883	Hovedbygg, Ulefossv. 52bygg 25	1925	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	164467872	217/31
9900920	PUT bygg 09	1820 - 1909	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	164467511	218/1
9900893	Sentralbygg, Ulefossv. 56bygg 6	1909 - 1934	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	164467538	217/73
9900921	Skole/kulturh./kontorerBygg 10	1820 - 1828	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	164467465	218/1

Vern kompleks

Formål:	Vernet skal sikre et utvalg bygninger fra flere faser av sykehusets historie. Vernet skal sikre anleggets opprinnelige utforming/arkitektur med utvidelser fra første halvdel av 20. århundre. Park- og hageanlegget/uteområde skal bevares og forvaltes som helhet og den visuelle og funksjonelle sammenhengen innenfor vernete deler av sykehusanlegget skal opprettholdes. Vernet skal sikre bygninger med park/hageanlegg og opprinnelige lufteskur. Deres innbyrdes sammenheng og opprinnelig materialbruk skal opprettholdes så som dekker, vegetasjon/beplantning samt kulturhistoriske verdier knyttet til anlegget som helhet.
Begrunnelse:	Komplekset har som helhet stor arkitektur- og helsehistorisk betydning som eksempel på opprinnelig radesykehus fra omkring 1830, som representativt eksempel på regionalt psykiatrisk sykehus fra tiden kort etter 1900 og med eksempel på mindre institusjonsbygg for barn / barnehjem fra 1920-tallet. Farete har med mer enn 175 års sammenhengende sykehus- og institusjonshistorie betydelig spennvidde innenfor helse- og sosialhistorien. Virksomheten er for en del lokalisert i opprinnelig bygningsmasse og representerer slik et helt unikt historisk lengdesnitt innen den offentlige spesialisthelsetjenesten. Anlegget representerer som helhet viktige miljøverdier med sin sammensatte bygningsmasse, sine parkmessige opparbeidete uteområder og et viktig arkeologisk feltområde i tilknytning til grøntbelte langs Skiensvassdraget.
Omfang:	Vernet omfatter den gjenværende hovedbygning fra første byggeperiode 1828-30, sentralen med byggeperioder fra 1909, 1914 og 1932, kvinnekoloni 1909, personalbolig 1820/1909, tidligere barnehjem fra 1925 samt uteområder som vist på kart.

Beskrivelse kulturmiljø

- Bakgrunn

Tidligere gårdsanlegg i Solum kjøpt av Bratsberg Amt i 1828 for å anlegge nytt radesykehus til erstatning for eldre sykehus på Osebakken i Porsgrunn. Sykehuset åpnet i 1830, den tidligere hovedbygningen på stedet ble utvidet til et symmetrisk femfløyet sykehusanlegg med mannsavdeling på den ene siden og kvinneavdeling på den andre. I 1840-årene åpnet sykehuset for behandling også av andre pasienter enn radesyke. Fra 1909 ble Bratsberg Amts sykehus omorganisert som psykiatrisk sykehus og to nye bygg ferdigstilt. Et nytt somatisk sykehus åpnet på Kåsajordet sør for Faret, og en ny mannsavdeling for psykiatiske pasienter ble tatt i bruk på Faret som ble et rent psykiatrisk sykehus. En eldre bygning ble flyttet til Faret som personalboliger, det gamle sykehuset ble ominnredet som mannskoloni, mens det ble bygget en ny kvinnekoloni. Få år etter, i 1914, ble det oppført en ny mannsavdeling i mur. Den tidligere mannsavdelingen ble tatt i bruk som kvinneavdeling. I 1932 ble de frittliggende avdelingene bygget sammen med et mellombygg. Utvidelsesplaner ble stilt i bero under okkupasjonen, men to tyske forlegningsbrakker ble kjøpt inn etter freden og gjenreist på sykehuset. Den ene rommer i dag undervisningsavdelingen. I perioden 1960-80 ble komplekset utvidet med nye sengeavdelinger og aktivitetsbygg.

Fra 1909 ble Bratsberg Amts sykehus omorganisert som psykiatrisk sykehus og utvidet i flere omganger gjennom hele 20. århundre, med hovedfaser 1909-14 og 1960-80.

- Dagens situasjon

Bygningene er fra ulike tidsepoker, de elste fra 1800 tallet og den siste bygd i 2004. Anlegget som helhet bindes sammen av et sammenhengende parkmessig opparbeidet uteområde med både gammel og nyere beplantning. Anlegget har tre tyngdepunkter, men domineres visuelt av sentralen, det tidligere hovedbygget som i dag er rent kontorbygg. Mot nord og vest ligger lavere en og toetasjes trebygninger og driftsbygninger, med det eldste sykehuset nederst mot Farelven. Mot øst ligger barne- og ungdomspsykiatrien med det gamle barnehjemmet og to nyere bygg med sengeavdelinger, alt som panelte trebygninger. Voksen- og alderpsykiatrien ligger i sørdelen av komplekset. En rekke lavblokker fra tiden 1960-80 er enhetlig utformet med rød teglforblending og stående, opprinnelig brunbeiset panel. En akuttpsykiatrisk enhet i rød tegl og sibirsk lerk er bygget til i sørvest.

Eiendomshistorikk

Navnet går tilbake på overfartssted over Skiens-elva. Faret ble regnet som del av Gimsøy kloster og var kirke eller kapellsted i middelalderen. (Tuften etter en stolpekirke ligger idag umiddelbart vest for barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling). Senere ble gården kongelig privilegert gjestgiveri og fergested inntil 1729. Eiendommen var på en rekke forskjellige hender før den ble kjøpt av kammerherre Herman Løvenskiold i 1793. I 1808 ble den overtatt av fogd i Nedre Telemark og Bamble, Bendix Plesner. Enken solgte i 1828 gården til Bratsberg Amt som planla nytt radesykehus til avløsning for det gamle på Osebakken i Porsgrunn.

Verneverdige bygg

Byggnr: 9900883
GAB nr: 164467872
Navn: Hovedbygg,
Ulefossv. 52bygg 25
Oppført: 1925

Byggnr: 9900893
GAB nr: 164467538
Navn: Sentralbygg,
Ulefossv. 56bygg 6
Oppført: 1909 - 1934

Byggnr: 9900896
GAB nr: 164467597
Navn: Dagavd.bygg 11
Oppført: 1909

Byggnr: 9900920
GAB nr: 164467511
Navn: PUT bygg 09
Oppført: 1820 - 1909

Byggnr: 9900921
GAB nr: 164467465
Navn: Skole/kulturrh./kontorerBygg 10
Oppført: 1820 - 1828

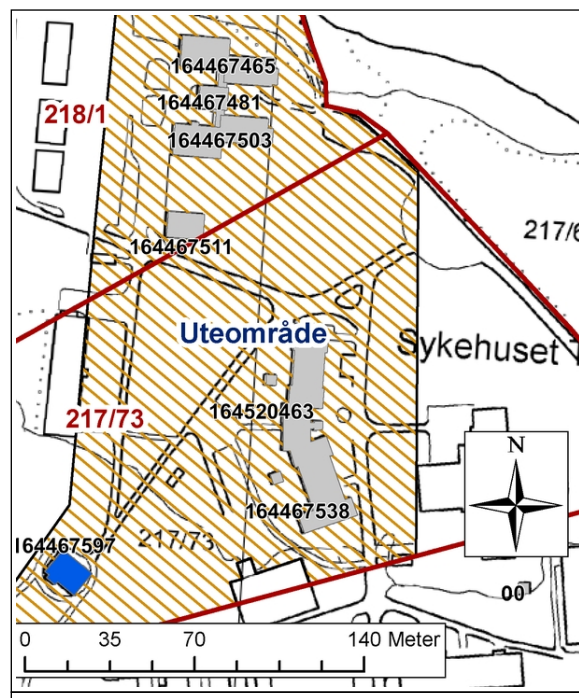

Flyfoto med eiendomsgrenser.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	HS Sykehuset Telemark HF
GAB nr:	164467597
Gnr/bnr:	217/73
Oppført:	1909
Byggherre:	Bratsberg Amt
Arkitekt:	Haldor Børve
Opprinnelig funksjon:	Helse/pleie
Nåværende funksjon:	Helse/pleie
Bygningsart:	Sykehus
Regulering:	Ikke registrert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Toetasjes bygg med stående panel, bratt halvvalmet tak, høye rektangulære sprossedelte krysspostvinduer, høy sokkel i hugget stein. Rektangulær grunnplan, Overbygget veranda 1 etg mot sør, trapp til terreng.

Bygningshistorikk

1909	Bygget som koloni for arbeidsføre kvinnelige pasienter

Vern

Formål:	Formålet er å bevare bygning 11 som arkitektur- og helsehistorisk viktig eksempel på kolonibygg ved psykiatrisk sykehus fra første del av 20. århundre. Vernet skal sikre bygningens opprinnelige arkitektur og opprinnelige deler av bygningens interiører. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes. Formålet med vern av interiørene er å opprettholde opprinnelig rominndeling med bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt gjenværende deler av opprinnelig inventar.
Begrunnelse:	Dagavdelingen er et typisk og godt bevart eksempel på kolonibygg ved psykiatriske sykehus i første del av 1900-tallet. Bygningen er samtidig med og tegnet av samme arkitekt som hovedbygget (bygning 6) og speiler periodens behandlingsformer med lukket avdeling for urolige og kolonibygg for rolige og arbeidsføre. Materialbruk og størrelse står som kontrast til hovedbygget, men tar opp volumer og former fra bygning 10, anleggets eldste bygg. Utførelse og materialbehandling vitner om høy kvalitet og bevisst formgivning og bygningen har tildels høy grad av autenticitet i eksteriør og interiør.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør og interiør i sin helhet.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:
 Interiørnavn: Interiør i sin helhet.
 Beskrivelse: Store deler av interiøret er opprinnelig med i hovedsak eldre rominndeling og materialer. Fargesetting er av nyere dato.

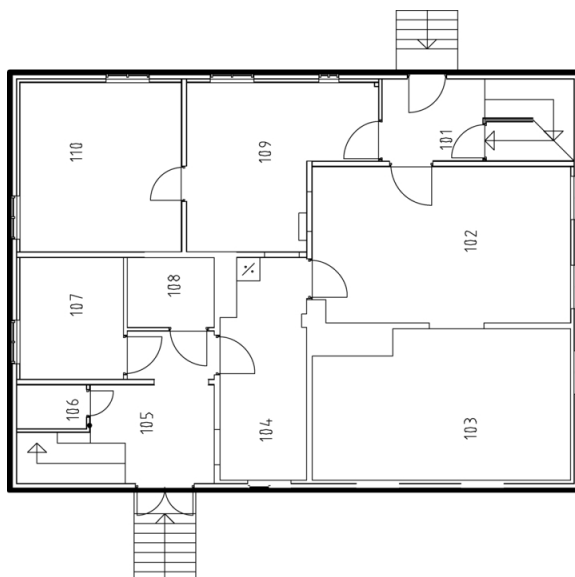
Hovedfasade dagavdelingen. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Arbeidssal 2. etg. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Trappehus nord. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Plantegning 1. etasje.

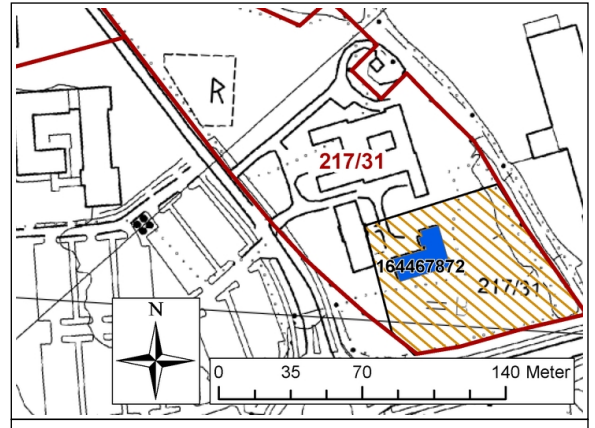
Stuer 1. etg. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

BYGNING 9900883 Hovedbygg, Ulefossv. 52bygg 25

Kompleks 9900086 Faret

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	HS Sykehuset Telemark HF
GAB nr:	164467872
Gnr/bnr:	217/31
Oppført:	1925
Byggherre:	Langesundsfjordens Indremisjonsselskap
Arkitekt:	Haldor Børve
Opprinnelig funksjon:	Helse/pleie
Nåværende funksjon:	Helse/pleie
Bygningsart:	Bolig
Regulering:	Ikke registrert: null
Vernestatus:	Regulert til Spesialområde for bevaring etter Plan- og bygningsloven § 25.6

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Vinkelformet bygning i to etasjer, med sørvendt hovedfløy. Stående vekselpanel, valmtak. Sprossedelte krysspostvinduer 1. etg, midpostvinduer 2. etg. plateslåtte takarker mot sør, vest og nord, sprossedelte vinduer. Framskutt inngangsparti mot gårdsplass, med overbygg veranda i 2 etg.

Sammendrag bygningshistorie

Bygningen reist som erstatningsbygg for barnehjemmet Hans Cappelens Minde i 1925 etter brann. Institusjonen ble grunnlagt av Hans og Anne Marie Mikkelsen i 1844 i en eksisterende bygning som ble utvidet for det nye formålet. I folketellingen 1865 betegnes 26 barn som asylbarn. Gårdsdrift var del av virksomheten. I 1877 ble barnehjemmet overtatt av Langesundsfjordens Indremisjonsselskap, og jenter ble prioritert. Barna fikk bli til ett år etter konfirmasjonen. Ved folketellingen i 1900 bodde det 32 barn ved institusjonen, samtlige jenter, en ordning som varte ved til 1950. På 1960- og 1970-tallet gikk barnetallet ned og varierte mellom 12 og 18 barn i alder 2 til 15 år inntil barnehjemmet ble nedlagt.

Bygningshistorikk

1844	Barnehjemmet opprettet
1877	Overtatt av Langesundsfjordens Indremisjonsselskap
1924	Barnehjemmet brant, samtlige barn reddet, gårdsarbeideren brant inne.
1925	Bygningen oppført som erstatningsbygg etter brann
1975	Barnehjemmet nedlagt, bygningen overtatt av Telemark fylkeskommune, brukt til barnevernsformål
1990	Bygning overatt av barne- og undomsspsykiatrien på Faret sykehus

Vern

Formål:	Formålet er å bevare bygning 25 som sosialhistorisk viktig eksempel på barnehjemsbygg fra første halvdel av 1900-tallet. Vernet skal sikre byggets opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes. Formålet med vern av interiørene er å opprettholde gjenværende deler av opprinnelig eller eldre rominndeling med bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig inventar.
Begrunnelse:	Bygningen er viktig eksempel på svært godt bevart barneinstitusjon fra perioden. Materialbehandling og utførelse er tidstypisk med bevisst formgivning i såvel eksteriør som interiør. Bygningen er godt bevart mht opprinnelig planløsning og for en stor del materialbruk og detaljer. Bygningen utgjør et vesentlig element i det totale miljøet., Som tidligere barnehjem styrker bygningen verdien av sykehuset som et anlegg med betydelig tidsdybde og spennvidde innenfor helse- og sosialhistorie.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør og interiør i sin helhet.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:
Interiørnavn: Interiør hele
Beskrivelse: Store deler av interiøret er opprinnelig med rominndeling, materialer m.v., men med nedsenket himling og nyere fargesetting.

Fasade mot sør og vest.

Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

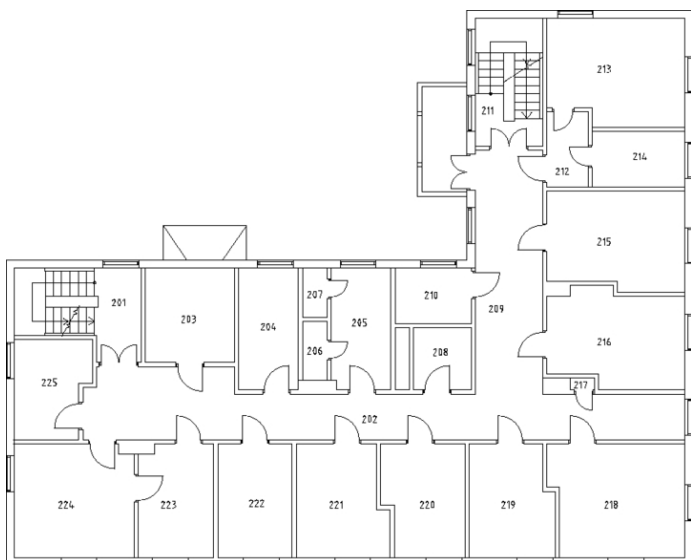
Korridor 2. etg. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Kontor med veggmaleri 1. etg. sør Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Trapp til 2. etg. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

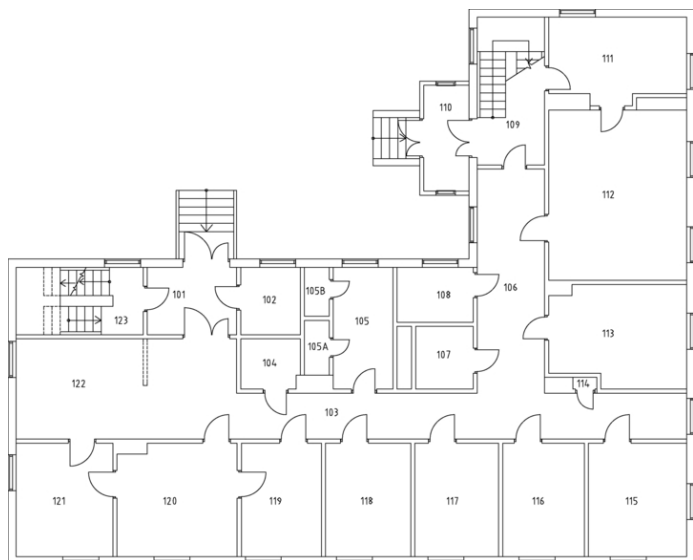

Plantegning 2. etasje.

Klasserom/møterom 1. etg.

Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Plantegning 1. etasje.

Korridor 2. etg sidefløy.

Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

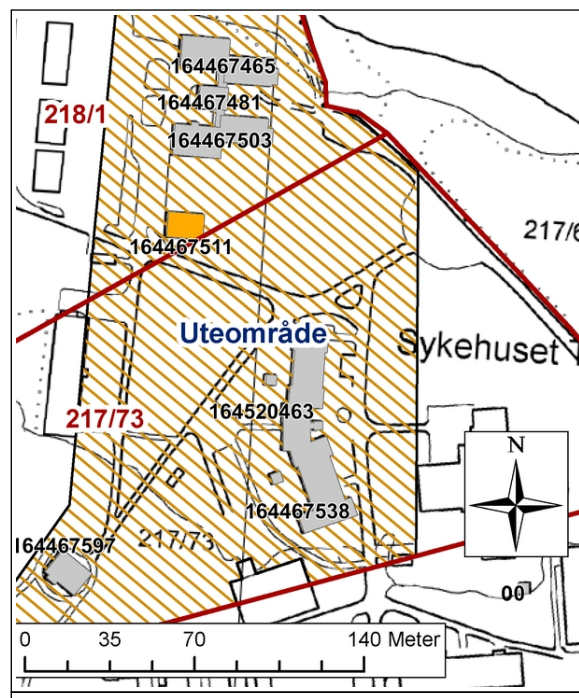

Fasade mot nord. Foto: Einar Ramsli.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	HS Sykehuset Telemark HF
GAB nr:	164467511
Gnr/bnr:	218/1
Oppført:	1820 - 1909
Byggherre:	Ukjent, Bratsberg Amt for ombygging 1909
Arkitekt:	Muligens H. Børve ombygging 1909
Opprinnelig funksjon:	Landbruk
Nåværende funksjon:	Helse/pleie
Bygningsart:	
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	Regulert til Spesialområde for bevaring etter Plan- og bygningsloven § 25.6

Sammendrag bygningsbeskrivelse

To etasjer og delvis innredet loft. Kledning med stående panel i 1. etg., liggende i 2., halvvalmet tak, stående sprosdelte midtpostvinduer, rektangulær grunnplan.

Sammendrag bygningshistorie

Del av eldre gårdsbebyggelse på Farete, opprinnelig oppført før 1820, flyttet til nåværende sted og ombygget til personalbolig i 1909.

Bygningshistorikk

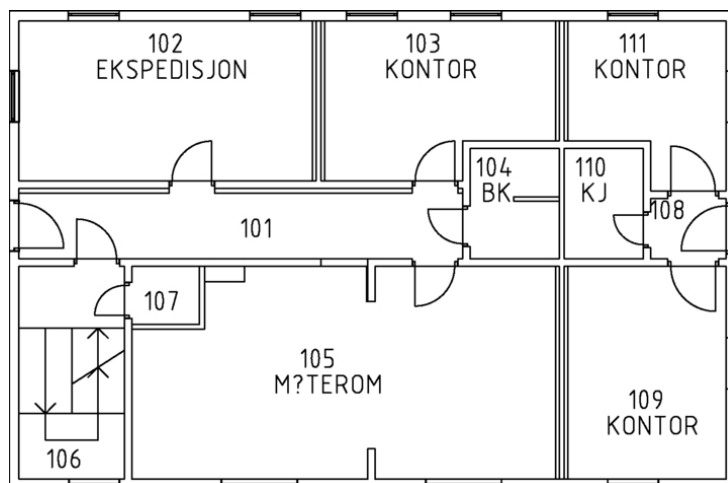
1985	Avviklet som personalbolig, tatt i bruk til kontorer.
1909	Flyttet og bygget om til personalbolig.
1997	Kontorer for Psykiatrisk ungdomsteam (PUT).

Vern

Formål:	Formålet er å bevare bygning 9 som del av et helsehistorisk viktig sykehusanlegg med stor tidsdybde. Vernet skal sikre bygningens opprinnelige arkitektur fra gjenoppføring i 1909. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning og overflater skal opprettholdes.
Begrunnelse:	Bygningen utgjør et av de eldre elementene i et sammensatt bygningsmiljø på et helsehistorisk viktig sykehus. Bygning 9 er også et godt eksempel på ressursutnyttningen og boligbehovet i en sterk ekspansjonsfase i psykiatrien. Bygningen har miljøverdi i sammenheng med bygning 10.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

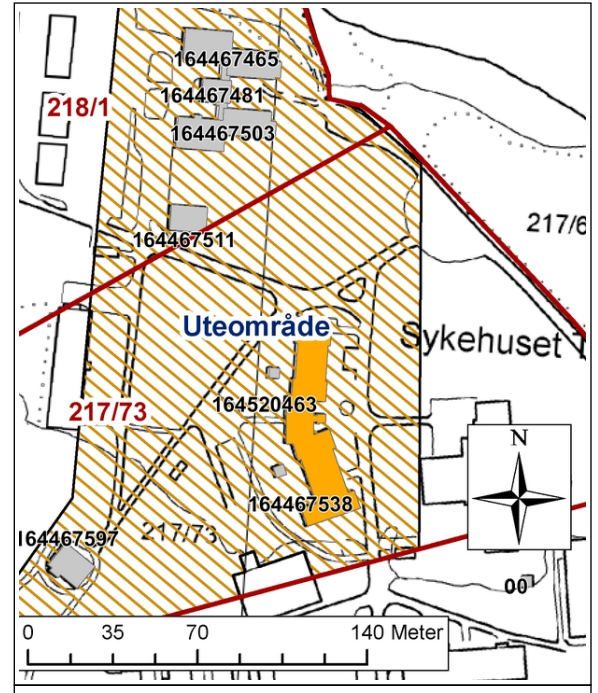
Bygning 9. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Plantegning 1. etasje.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	HS Sykehuset Telemark HF
GAB nr:	164467538
Gnr/bnr:	217/73
Oppført:	1909 - 1934
Byggherre:	Bratsberg Amt
Arkitekt:	Haldor Børve
Opprinnelig funksjon:	Helse/pleie
Nåværende funksjon:	Helse/pleie
Bygningsart:	Sykehus
Regulering:	Ikke registrert: null
Vernestatus:	Regulert til Spesialområde for bevaring etter Plan- og bygningsloven § 25.6

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Pusset murbygning i to og tre etasjer på høy sokkel. Karakteristisk knekk i grunnplanen, mindre tverrstilte bygningsvolumer, tilbygget heishus med pyramidetak. Stående rektangulære sprosdelte krysspostvinduer, takteking valsete plater.

Sammendrag bygningshistorie

Eldste del (Nordfløyen) bygget som mannsavdeling psykiatriske pasienter. Sørfløyen oppført kort etter og tatt i bruk som mannsavdeling, mens eksisterende mannsavdeling ble gjort om til kvinneavdeling. Nord og sørfløyen ble sammenbygget med et midtbygg i 1934. Heishus tilbygget i senere år.

Bygningshistorikk

1909	Nordfløyen ferdigstilt som mannsavdeling.
1914	Sørfløyen ferdig, tatt i bruk som ny mannsavdeling, kvinneavdeling etablert i Nordfløyen.
1932	Midtfløy ferdig, Nordfløyen og Sørfløyen sammenbygget.

Vern

Formål:	Formålet er å bevare bygning 6 som typisk eksempel på sykehusbygg innenfor psykiatrien fra begynnelsen av 1900-tallet. Vernet skal sikre de to tidligere frittliggende bygningsfløyenes opprinnelige arkitektur og mellomfløyen fra 1934. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes.
Begrunnelse:	Nordfløyen og sørfløyen er typiske eksempler på det tidlige 1900-tallets psykiatriske sykehus og vitner om en periodens behandlingsformer i psykiatrien og den store ekspansjonen i denne delen av helsevesenet. Til tross for senere sammenbygging med midtfløyen er de tidligere frittliggende fløyene godt bevart i eksteriøret. Den senere utvidelsen med midtfløyen innordner seg formspråk, dimensjoner og materialbruk og gir anlegget et helhetlig og variert preg.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

BYGNING 9900893 Sentralbygg, Ulefossv. 56bygg 6

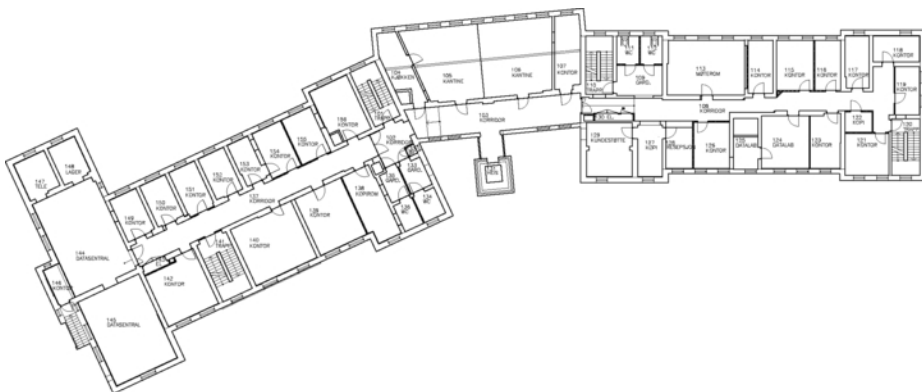
Kompleks 9900086 Faret

Fasade mot øst. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Fasade mot vest. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Plantegning 1. etasje.

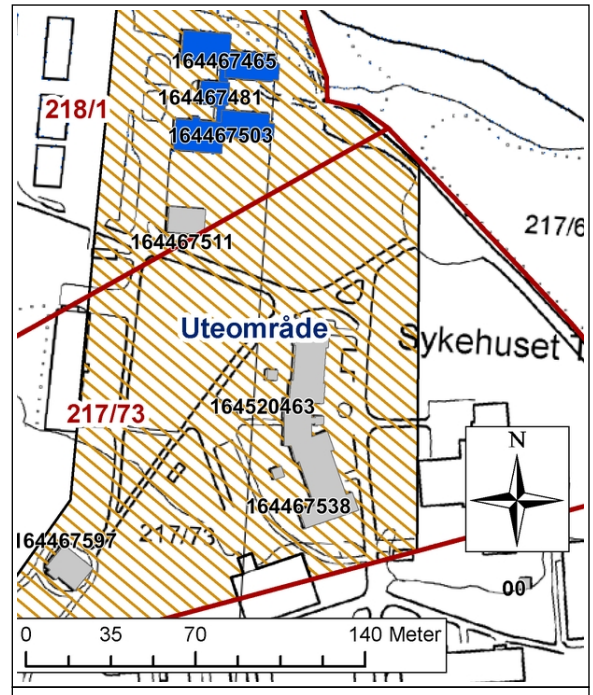

Fasade mot øst Foto: Einar Ramsli, Sykehuset Telemark HF

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	HS Sykehuset Telemark HF
GAB nr:	164467465
Gnr/bnr:	218/1
Oppført:	1820 - 1828
Byggherre:	Bratsberg Amt 1828 på eksisterende bygning
Arkitekt:	1828, byggmester Halvor Wenstøp
Opprinnelig funksjon:	Helse/pleie
Nåværende funksjon:	Helse/pleie
Bygningsart:	Sykehus
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	Regulert til Spesialområde for bevaring etter Plan- og bygningsloven § 25.6

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Symmetrisk bygningskompleks med fem fløyer i 1 og 2 etg, panelt laft. Midtfløy i to etg. med saltak, liggende kledning mot hage i øst, stående kledning mot gårdsrom, sprosdedelte vinduer av ulik alder og type. Fløyer mot vest, 2 etg valmtak, stående kledning stående sprosdedelte vinduer. Fløyer mot øst én etasje, saltak med div. takoppløft, stående sprosdedelte vinduer, profilert stående kledning. På østgavler glassverandaer med tverrstilte pulttak og utgang til terreng.

Sammendrag bygningshistorie

De opprinnelige våningshusene med to sammenbygde parallellforskjøvete volumer dannet utgangspunkt for det symmetriske femfløyete sykehusbygget som sto ferdig i 1830. Midtfløyen hadde tidligere en åpen søylegang i 1. etg. mot sør. I sammenheng med innvielse av den nye mannsavdelingen (Sentralen) ble det gamle sykehuset bygget om til mannskoloni for rolige pasienter i 1909 etter planer av arkitekt Haldor Børve. Senere renover og tatt i bruk som kontorer, undervisningsrom m.v.

Bygningshistorikk

1793	1828	Delvis bygget om av kammerherre Herman Løvenskiold, to enetasjes sammenbygde våningshus med parallellforskjøvet midttakse.
1828	1830	Solgt til Bratsberg Amt og bygget om til radesykehus
1845		Sykehuset åpnet for "hvilken som helst kronisk syge, i nødsfall ogsaa til akutte".
1909		Bygget om til koloni for arbeidsføre mannlige psykiatriske pasienter.
1985	2003	Avviklet som sengeavdeling, modernisert og ombygget til kulturbygg og kontorer

Vern

Formål:	Formålet er å verne bygning 10 som arkitektur- og helsehistorisk viktig eksempel på sykehusbygg fra første halvdel av 1800-tallet med senere endringer og ombygginger. Vernet skal sikre gjenværende deler bygningens opprinnelige arkitektur med senere endringer. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes. Formålet med vern av interiørene er å opprettholde gjenværende deler av opprinnelig rominndeling med bygningsdeler, samt bevarte overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer.
Begrunnelse:	Bygningen er et viktig eksempel på sykehusanlegg fra første halvdel av 1800-tallet. Sykehusbygget har en kontinuerlig historie innen helsevesenet først som radesykehus, deretter allment sykehus, før det ble psykiatrisk sykehus i 1909. Bygningen er antakelig den eldste formålbygde sykehusbygning i bruk innenfor spesialhelsetjenesten i Norge. Av særlig betydning er bygning 10 med sine sammensatte bygningsvolumer som følge av tilpasning av eldre bebyggelse til offentlig formål. Bygningen domineres av utformingen etter ombyggingen i 1828-30. Senere endringer innordner seg formspråk, dimensjoner og materialbruk og gir anlegget et sammensatt preg med godt leselig historisk utvikling.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør og interiør i sin helhet.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:

Interiørnavn: Interiør i sin helhet.

Beskrivelse: Store deler av interiøret er opprinnelig og eldre med rominndeling, materialer . Fargesetting og himlinger av nyere dato.

Bygningen har vært endret en rekke ganger, også før 1830. Opprinnelige og eldre elementer er i stor grad bygget inn og skjult av senere endringer.

Fasade mot øst. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Fasade mot vest. Foto: Einar Ramsli.

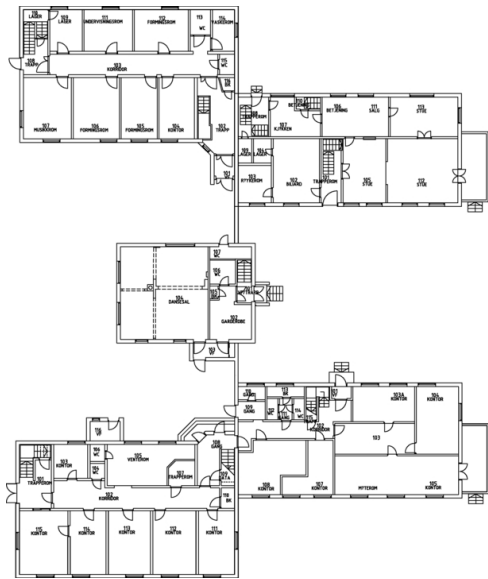
Plantegning 2. etasje.

Innredet loft fløy E.

Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Plantegning 1. etasje.

Trapp fløy E. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Fasade mot øst. Foto: Einar Ramsli.

Eldre vegg i korridor B-fløy. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Stue / møterom 1. etg. fløy E

Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.